

Обсяг есе – до 3 сторінок формату А4, шрифт Times New Roman, кегель 14 pt з інтервалом 1,5 між рядками, з відступами від країв аркуша по 2 см зліва та згори і по 1,5 см знизу та справа. У разі використання літератури та інших джерел посилання на них обов'язкове.

Якщо поезія – це музика серця, то есе – це музика думки. На відміну від реферату, який адресується будь-якому слухачеві есе – це ближче до репліки, що адресується підготовленому слухачу. Тобто людині, яка вже має уяву, про що йде мова. Власне, така «адресність» дозволяє автору есе зосередити увагу на розкритті нового змісту, а не нагромаджувати різними службовими деталями викладення матеріалу в письмовому форматі.

Поради щодо побудови есе:

- Будь-який твір есе варто розпочати зі вступу, в якому має бути висвітлено загальний підхід до теми, вступ повинен містити проблемне завдання і відповідь на поставлене питання. Автор есе не має права описувати все, що йому відомо в обсязі заданої теми, а лише те, що буде творчою відповіддю на поставлене питання у темі. Упродовж усього есе необхідно підкреслювати зв'язок поданих фактів з тезою.

- Основна частина есе вибудовується з метою переконання читача. Для цього автор есе має використати вагомні аргументи. Спочатку варто викласти головні ідеї та факти, які підтверджуватимуть приклади до цих ідей.

- Есе має містити озвучену кінцівку. При цьому зовсім не важливо, кінець є ствердженням будь-чого, запитанням чи статочно не завершеними роздумами. Вдалим варіантом завершення есе вважається використання афоризмів і цитат.

Стиль есе вирізняється: афористичністю; образністю; парадоксальністю.

Для есе характерне використання численних засобів художньої виразності: символи; метафори; порівняння; алегоричні і притчові образи.

Для передачі особового сприйняття автору есе необхідно: використовувати всілякі асоціації; проводити паралелі; добирати аналогії.

Есе буде цікавим, якщо в ньому будуть присутні: непередбачувані(парадоксальні) висновки; несподівані повороти; цікаві зчеплення.

Мовна будова есе – це динамічне чергування полемічних висловів, питань, проблем, використання розмовної інтонації і лексики.

Жанр есе, ви можете дозволити собі бути суб'єктивними, зосередитися на частковому, а не на головному, висловлювати спірні міркування, наводячи мінімум доказів, але, з іншого боку, саме це може бути і небезпечним – уявна легкість — пиши собі, як бажаєш.

Прийомів для написання успішного есе існує багато. Деякі з них.

- Ефектний початок – вступ, дуже важливий елемент твору. Читач визначає для себе, чи варто йому читати ваше есе. Для початку есе існує кілька підходів.

1. Стандартний (найпоширеніший). Необхідно відповісти на шість запитань: хто, що, коли, де, чому і як. Відповіді на ці запитання дадуть змогу читачеві зрозуміти, чого йому очікувати.

2. Несподіваний – це може бути що завгодно, але читач повинен бути здивований або шокований.

3. Дієвий — зображення самого процесу, а причини й наслідки впливають далі. Цей підхід зручний для коротких есе.

4. Авторитарний – пропонує інформацію в наказовому тоні, щоб створити враження упевненості автора тільки в собі.

5. Інформативний — читач одразу отримує інформацію про те, що буде далі у творі.

6. Цитатний – вдало підібрана цитата одразу привертає увагу читача (не рекомендується використовувати прислів'я і кліше — це банально).

7. Діалоговий – з одного боку, такий початок стимулює читача як учасника діалогу, з іншого, – це може бути просто потік думок з риторичними запитаннями.

- Хронологія есе – послідовність подій (але не зациклюйтесь на часі ~ есе може вийти нудним). Просто згадуйте час. Не намагайтесь у дрібницях описувати все, що відбувалося в певний період.

- Оповідання — дія або історія, що триває до самого кінця есе, в якій підкреслюються якості, можливості або знання, пов'язані з темою вашого есе.

- Опис – характерною рисою такого есе є яскрава образність твору, що підтверджується багатомовою, і цікаві деталі, які залишають читача довгий час під враженням.

- Порівняння – в основному цей прийом використовується щодо питання, за яким потрібно описати, наприклад, досвід або невдачу.

- Фінальні компоненти – останні абзаци (абзац) мають завершувати вашу думку і залишити в пам'яті читача яскравий слід.

Дев'ять правил написання креативного есе

Як радять писати есе? Правильно! Креативно, Що криється за цим словом? Швидше за все, політ думки, оригінальність тощо. Все просто: головне – засвоїти дев'ять правил.

1. Тільки позитивна мова (описувати краще те, що є, а не те, чого немає).

2. Слова-зв'язки (вони допомагають плавно переходити з однієї частини до іншої).

3. Різна структура речень. (Читати речення правильної структури нудно. Додайте кілька інверсій. Пишіть різні за довжиною речення.)

4. Зрозумілі слова. (Розумійте значення слів, які ви вживаєте в есе. Ви пишете, щоб уразити змістом, а не словниковим запасом. Вишуканість гарна, але в міру.)

5. Різні слова (синонімія.)

6. Лаконічність.

7. Кожне слово важливе (без повторів; кожне речення повинне нести унікальний зміст).

8. Активна життєва позиція.

9. Книги про есе — це здорово.

ПРИКЛАД есе у формі «сократівського діалогу» (або у формі «запитання – відповідь»):

– У мене до тебе є дивне запитання, але ти все ж спробуй на нього відповісти.

– Ну, спробую.

– Ти – людина?

– Дійсно, дуже дивне запитання. Невже ти не бачиш перед собою мене – людину?

– Так, я бачу тебе, але чи впевнений, що ти насправді – людина?

– Ти справді дивний?

– Вчора я серйозно задумався над цим.

– І якого ти дійшов висновку?

– Я не маю сумніву в тому, що ми з тобою *Homo sapiens*, але чи не здається тобі, що наші права утискаються, принижуючи нашу гідність?

– Ну, не знаю. Я про це якось не думав.

– Впевнений, що коли тебе надто це образить, то і ти над цим задумаєшся.

– А що сталося?

– Сьогодні ще нічого, але пам'ятаєш той випадок, коли ми ввечері верталися додому після футболу?

– Таке забудеш. Нас трьох тоді зупинила міліція. І чого?

– Як це чого? Вони ж нам чітко сказали: «Пацани, – гроші, або цілими ваші батьки вас не побачать».

– Так, але якби ми були п'яні, або що. Шкода, що ми їм не віддали ті 10 гривень. Обійшлося б без синців і поламаних ребер.

– Так. До речі, ти не знаєш, як там Він? Його вже виписали з лікарні? Тому я і питаю, чи ти відчуваєш себе людиною. В Конвенції про захист прав людини та основних свобод сказано, що «Нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню». А Україна, до речі, ратифікувала цю Конвенцію. А те, як з нами поводитись міліція...

– ...принизило мою гідність.

– Мене теж це принизило. Але це таке. А ти пам'ятаєш справу Онопрієнка?

– Звісно, але ти це до чого?

– Якщо я не помиляюся, то в тій же Конвенції сказано, що кожен вважається невинним у скоєнні правопорушення, поки не буде доведено протилежного. А наш Президент у інтерв'ю назвав Онопрієнка винним ще перед остаточним рішенням суду.

І не ми з тобою у розмові, а сам Президент у інтерв'ю по телебаченню, а це говорить саме за себе. І якщо вже ми торкнулися загальнодержавних справ, то згадаймо вибори Президента України 2004 року.

– Ти хочеш сказати про те, як одна з найцікавіших рубрик нашої улюбленої газети не виходила на її шпальтах два тижні перед проведенням виборів тільки через те, що її автор писав про негативні сторони політики всіх кандидатів?

– Так, але не тільки. Діджея однієї місцевої радіостанції керівництво послало у відпустку через те, що він у прямому ефірі вказав на негативні сторони кандидата з найбільшими шансами на перемогу. А ще студентів академії змусили прийти на зустріч з цим кандидатом. Хто не прийшов, тому не зарахували заліків.

– І це в нас називається правом на свободу вираження поглядів. Тепер ти розумієш моє питання. Як ти тепер на нього відповіси?

– Я відповіді не зміню. Я – людина, ніхто не зможе цього заперечити.

– Так, але ти не заперечуєш, що твої права в нашій державі порушуються, і випадковостями ці порушення назвати важко. Це скоріше нагадує політику, спрямовану на приниження твоєї гідності.

– І цього я не заперечую. Але скажи мені, хто як не ми повинні відстоювати свої права і свою людську гідність?

– Невже ти захищаєш тих кондукторів, які, штрафуючи за безбілетний проїзд, обзивають порушника останніми словами; посадових осіб, які використовують службове становище для власних вигод, одним словом, людей, які так чи інакше утискають наші права?

– Ні, я хочу сказати, що...

– Я знаю. Ти хочеш сказати, що я мушу щодня виборювати право на свободу слова, гідне поводження та ще безліч прав, які мають надаватися мені беззастережно і за які я не повинен боротися?

– А ти, в свою чергу, хочеш, щоб всі твої права, гарантовані Конвенцією, автоматично почали виконуватися з дня ратифікування її Україною? А згадай, скільки років нашій державі? Точно, вісімнадцять. А чи мали якісь права і свободи наші з тобою батьки ще п'ятнадцять років тому? Так, майже ніяких. І як ти думаєш, чи звикли вони до того, що свою гідність можна захистити через суд? А саме це – найважливіше. Я зовсім не виправдовую правопорушення як з боку держави, так і з боку окремих осіб. Але ми не зможемо їх припинити самими словами, а от судовими позовами — інша річ. Ми з тобою говорили про той випадок з міліціонерами. Але ж ми не подали на них в суд, і вони залишилися непокараними і зможуть зробити таке ще і ще раз. Але якби ми оскаржили їхню поведінку, то вони, мабуть, не повторили такого, а їхній приклад застеріг би інших. І так у всьому. Ніхто за нас не зробить нашу державу правовою не на папері, а в реальному житті. Тільки наша ініціатива всіх разом – як громадян і кожного зокрема – як особистості, зможе змінити ситуацію.

– А як щодо правопорушників?

– Звичайно, вони повинні бути покарані і будуть, якщо ми цього справді схочемо. Я відповів на твоє запитання?

– Так. Ми – люди і це — незаперечний факт. А от чи дозволимо ми порушувати наші права, покаже час і наша ініціатива.¹

¹ <http://zno.if.ua/?p=985>; <http://nmc-chernihiv.net.ua/funktsionnavchannia/141>